

Frágreiðing frá lögmanni 1975

Á ólavsøku seinasta ár varð nevndur möguleikin fyrir at einstakir flokkar settu av sær færningin, teir hóvdu í varðveislu, og fóru undir at flyta annan færning víðari.

Valið í 1974 fall soleiðis út, at eitt umskifti í flokkasamansetingini í samgongu og andstæðu fór fram, og harvið eisini eitt umskifti í möguleikunum fyrir at ávirka ymisk samfelslagsmál á annan hátt enn frammundan.

Hóast ein stór útbygging varð framd á nærum öllum økjum undir fráfarna landsstýri — og her havi eg framvegis tað hugsan, at búgvíð tað lat frá sær var munandi styrkt og konsoliderað — vóru øki, sum verandi landsstýrisflokkar hóvdu aðra hugsan um og vildu skipa øðrvísi. Tann samgonga, sum nú er skipað, kemur til umframt at umsita og styrkja all øki, hitt almenna skal fyriskipa, ivaleyst at verða merkt av, at hon tekur til viðgerðar nakrar av teim tættum, sum tað av ymsum grundum ikki vóru umstæður til at ávirka so langt sum ynskjandi seinastu 8 árin, og verður her serliga hugsað um at geva til stjórnarkarmi, vit líva undir, heimastýrisskipapanini, eitt víðari innihald við náttúrligari útbygging av fóroyskum sjálvræði og umsitan av egnum viðurskiftum og harasturat at styrkja almenningsins ávirkan á samfélög og vinnulív í tann mun tað er semja um í samgonguskjalnum.

Tað, sum talan er um, er greiddiga fráboðað í hesum almennakunnagjørda skjali, har ætlað er at taka ymisk umsitingarøki á fóroyskar hendur, og har boðað er frá ymsum almennum initiativi á vinnulívs-, handils- og bankaøkinum, nakra fullkomiliga umskipan av hesum samfélög stjórnarpolitiskt ella búskaparstýring viðvíkjandi skuldu hesir flokkar ikki sambært teirra stevnuskráir semjast um, og vilja teir heldur ikki boða fólk i fráslíkum.

I öllum demokratiskum samarbeiði verður rokkið tað, sum semja er um millum ymsar áskoðanir, og tað er hugsan míni, at tá hesir flokkar hava rokkið samarbeiðsstevnu síni, hava teir allir megnað at fórkva samfelagið nøkur set nærra teirra innstu hugsan um, á hvønn hátt mannsomiligr kor frægast verða skapt, og hetta uttan at tveita høvuðssjónarmið síni fyrir horð.

Hetta samarbeiði varð singið í lag í ásannan av, at tíðin var komin til broytingar innan júst tey ökini, sum hóvuðsdenturin nú verður lagdur á, og givið er, at hesar broytingar vilja gera okkara samfélög betri búgvíð at loysa allar teir settningar umsitingarlíga og búskaparlíga, vit framvir koma at seta okkum.

Skal tað arbeiði heppnast, sum samgongan og tingið sum so vil seta sær fyrir heppnunum valskeiði, er hetta eisini treytað av, at vit eiga eina búna andstöðu. Eina andstöðu, sum vil samarbeiða og medvirka, har hetta er beint, og sum verður fór fyrir at finnast at og mótmæla, har politiska hugsan hennara ber á annað horð. Men skal gott úrslit spyrjast burturúr hennara andstöðuvirksemi, er neyðugt at hon er vakin og ikki bert mótmælir, íf tað er politiskt lættari at skapa sær andlit við bert at lasta annans verk heldur enn at virka sjálvur.

Røkkur andsøðan ikki her, fær málsviðgerðin á tingi ikki ta dygd, sum tinginum semir, og avgerðirnar gerast ikki tað úrslit av politiskari myking og telving, sum tær eiga at vera.

Tað skal ikki loynast, at tann ivi, ein kundi hava í samband við at skipa eina so talsterka samgongu fyrir ein part stavaði frá at andsøðan tá bleiv so mikil fámentari.

Tað er lætt at ætla sær politiskan vinning av tí at vera fámentur í mun til meirlutan, men tingið fær so ta uppgávu at syrgja fyrir, at menn ikki falla fyrir heppnum, men fáa til vega neyðuga samarbeiðið og ta dygdargóðu viðgerðina.

Vinnuliga viðrákið, sum nú í nökur ár hefur gjört tað lættari at orka stórar samfelagsúthyggingar, linkaði seinasta ár, kortini varð siglt í hampuligum líkindum meginpartin av 1974, men móti ársenda var eyðsýnt, at hann verunliga fór at vinda.

Minkandi veiðunøgd hjá parti av flotanum, hækkandi oljuútreiðslur, fallandi eksportprísir og hækkandi útreiðslur í heila tikið voru í heppnum ráki, sum vit nú vinna upp ímóti við minni ferð enn frammundan.

Hetta sýnir seg í teim tóllum húskapinum viðvíkjandi, sum hagdeildin undir búskaparráðnum á hvørjum ári fær til vega.

Útflutningurin, sum í 1974 enn einasærð setti met við 486 mill. kr. var fyrru helvt í ár minkaður munandi, nevnuliga við 38 mill. kr. sammett við fyrra hárvár í fjør. Tað frangongur týðuliga, at teir lægru prísirnir á flaki og saltfiski og tann minna nøgdin av sill og sildaúrdrátti eiga meginpartin av lækkingini; kortini eru eingi gomul skip sold í ár, so tær 13 mill. kr. fyrir slik sum sold voru fyrra hárvár í fjør skulu dragast burturúr áðrenn sammett verður, og verður úrslitið tá ein minni útflutningur uppá 25 mill. kr. Nevnast kann eisini, at vit tó liggja 34 mill. kr. omanfyri sama tíðarskeið í 1973.

Sum kunnugt hava mjølvirkini íár haft langan rakstrarsteðg, og ein

visti, at hetta fór at sýna seg í útflutningstolunum, men í Fuglafirði mala hjólini nú aftur, og ivaleyst fara tey í Lopra og Gøtu aftur í gongd áðremur langt umliður. Hesi tekin boða frá, at hóast alt fer skurðurin í 1973 ikki at roynast so illa.

Landsstýrið er av teirri hugsan, at tað er avgerandi neyðugt, at so mong hjól sum möguligt eru í gongd. Tað vil gera tað lættari at vinna á þeim trupulleikum, vit eru í. Tí vóru í vár framd tiltok, sum miðaðu ímóti at halda flotanum í vinnu, og tí verða ivaleyst onnur tiltok -- sum eg skal nerta við -- at fremja seimi.

Nýtti við vilja ikki orðið kreppa, sum menn annars so ofta bera fyrir munni í hesum dögum, tí sammett við avleiðingarnar av leimum verumliga heimsumfatandi kreppum, verið hava í nýggjari tíð, so eru vit sum heild sæð enn komin rættuliga væl undan.

Úrslitið av skiparakstrinum í 1974 og serliga fyrru helví fár er væl ikki so gott, at allir endar rökka saman; kortini heldur endurnýgging skipaflotans fram, og kortini tykist áræði til at produceera seg burtur úr trupulleikum ikki at vera viknað. Hetta saman við royndum frá almennari síðu at fremja ilogur í sama mál sum áður, so tað sleppti tindan arbeiðsloysi á landi, skuldi ment orku okkara at vinna á þeim syribilsvanum, vit figgjarliga eru í.

Gjaldjavnin sýndi árini herfyri hampuligt yvirskot, men við skjótt vaksandi innflutningsprísum og lægri eksportprísum og hartil storri innfluttari nøgd av vörum og fleiri skipum var væntandi, at vit komu aftur í stoðuna við halli á gjaldjavnanum; hetta gjördist ífjør umleið 117 mill. kr.

Avleiðingarnar av hesum skulu kortini ikki yvirmetast, vit eru í somu stöðu sum flestu londini í Europa, og nú prísvöksturin innanlands tykist nærum steðgaður, og útflutningsprísirnir, so hvort dollarvirðið mennist, skuldi kvinka uppeftir er hugsandi, at undirkotíð á gjaldjavnanum eisini minkar aftur.

Samantikið kann um úrtökuna hjá cinstaklingum og tí almenna sigast, at hon alsamt er vaksandi. T.d. hevur tað verið möguligt við sterkt vaksandi almennari og privatari nýtslu at fremja eina uppsparing uppá 361 mill. kr. Sparingin í 1973, sum var metárið við 90 millíona avlopi á gjaldjavnanum var annars um 400 mill. kr., so at hon kortini er 361 milliónir íár, nú hallið á gjaldjavnanum er storri enn avlopið árið fyri, kunnu vit vera nøgd við.

Nevndi ífjør, at tann realökonomiska vöksturin í procentum er illt at lýsa neyvt, tí vit hava ikki amboðini at solda prísvökstur og onnur fyrbrigði frá, men at talan framvegis er um ein realökonomiskan vökstur samantikið rongist valla.

Fiskimannainntökurnar seinasta ár vóru hægri enn árini herfyri, men

hvussu kemur at roynast í 1975 er enn ilt at siga, fyrru helvt eru tær lakari, men nú allur flotin er í vinnu aftur skuldi hyldnast betur.

Hann, sum er í sokallaðari liberalari vinnu, virkar undir teim treytum, at inntökurnar ikki eru tryggjaðar ár um ár, men at tær eru alt ov skiftandi, kann eingin vera nøgdur við, og hevur tað almenna tí skyldu til yvir skattalóggávu og við øðrum tiltökum at fyriskipa cini umflytan innan einstöku inntökubólkarnar, so øllum er vissað eitt rímuligt mark av trygd inntókuliga sæð; hin sokallaða heildarloysn er ein roynd at skapa síka trygd undir meira viðbreknum vinnuligum korum.

Segði, at landsstýrið leggur dent á, at almenna virksemið ikki minkar júst nú, har arbeiðsloysi á landi vildi minka um möguleikarnar fyri at stuðla vinnuni, inntil streymskistið verður aftur av álvara. Til lýsan av teim ílögum, sum liggja aftanfyri hetta virksemið, kann nevnast, at tær í 1974 vóru umleið 400 mill. kr. mótvægis umleið 240 mill. kr. árið fyri.

Sundurliðingin í almennar og einstaklinga ílögur ella ílögur framdar av felögum standa á hjálögdum skjali. Tað almenna — landskassi, statur og kommunur — teknar seg fyri 172,5 mill. kr. og tað privata fyri 227 mill. kr., harav 80 mill. kr. eru ílögur í virkir, amboð og hølir á landi, 56 til sethúsabygging og 100 mill. kr. ílagdar í nýggj skip. Skipaílögurnar eru vaksnar við 86 mill. kr.

Ílöguaetlaninar fyri 1975 og 1976 eru umleið tær somu, og fyrru helvt av hesum ári er heldur ikki ílagt minni enn æflað var.

Nógv hevur verið mett um hvussu gongst tí almenna at fíggja hesa bygging, og hvussu likviditetur landskassans er í lötni.

Tað er givið, at tá so óvanliga nógv gongur út hvønn dag, kunnu vera tíðir, har neyðugt er við einum möguleika at veita sær rakstrarpening, sum í fyrstu atlegu ikki heinleiðis eru skattir og tollgjøld, ein slíkan hava vit m.a. í tjóðbankanum. Nakrar misskiljingar hava verið frammi í tjakinum hesum viðvíkjandi. Möguleikin at trekkja uppá tjóðbankan er í lötni 50 mill. kr., meðan haun fyrr var 20 mill. kr.

Tað er greitt, at eitt alment peningaumfar uppá 280 mill. kr. krevur stærri rakstrarpening enn um fíggjarlögini bert var 75 mill. kr., men hetta sigur ikki tað sama sum, at 50 mill. kr. eru trektar, tað er enn ikki hent, tí hóast spátt av onkrum, at inntókur landskassans fóru a floða spakuligari, tykist hetta ikki enn at vera so. Sumi tað frangongur av einum av fylgju-skjölunum, er skatturin gingin inn við umleið 53 mill. kr. fyrsta kvartalið av hesum fíggjarári, og er hetta umleið tann vökstur, ið svarar til vöksturin í álikningini, tollurin hevur sama kvartal givið júst tað, sum mett var á fíggjarlögini. Tað kann tí vera orsök til at avsanna leysasögurnar um, at óvanlig pantingartiltök eru sett í verk til tess at tryggja landi og kommuunu rakstrarpening. Harmuligt tá leysasögur verða bornar áðrenn roynt

er at fáa til vega neyva vitan um viðurskiftini. Harmuligt, tí slikt sáar mistreysti.

Tað hevði verið betri skiljandi, um áhugin bendi meira í tað borðið at vissa sær at gjört verður tað, sum gerast kann fyri at tryggja, at eftir-støðurnar eru minst möguligar, tað er áhugamál allra borgara. Eftir-støðurnar eru í lötuni umleið tær somu sum vant, og haldi eg eina av orsókunum vera, at ein ikki hevur gjört sama mistak, sum menn gjördlu víða um heim í triatiárunum, nevniliða at avmarka alt virksemi niður í lítið og cinki. Fjöldin hevur tí orkað at greitt skyldur sínar, og tey, sum vegna høgu inntøku seinasta ár, men inntökumiss fyrra helming íáar, eru verri fyri, koma ivaleyst, um tað eydnast okkum at sleppa undan vinnusteðgi, at menna seg sum frá líður.

Gjaldingar landskassans eru so ymiskt ávirkaðar ymsar árstíðir og tey ymsu árini. Samferðsluúthbyggingin er í hæddini á sumri, fiskaslög, ið krevja studning, verða veidd ískiftandi nøgd ymsar ársins tíðir, rentur og avgjöld falla ikki mánaða fyri mánaða, útgjaldingin av skipabyggingu studningi er serliga skiftandi o.s.fr.

Fyri hin einstaka lim samselagsins hevur tað harasturímóti týdning, at tað, sum hann letur til landshúsarhaldið, er javnað sum mest út svarandi til forvinnung hansara viku fyri viku ella mánaða fyri mánaða. Vit kunnu tí bert fegnast um, at vit í dag eiga citt so sterkt samfélag, at umheimurim metir trygt at kunna læna okkum til flögur ella rakstrarfíggjam, har tað er neyðugt. Hesir möguleikar verða úthygdir, so hvort tørvurin veksur við «umsettningu», tí er hækkanin av 20 millióna likviditetsláninum til 50 milliónir einki veikleikatekin, heldur tvørturímóti.

I øllum virksemi sínum fer landsstýrið at arbeiða fyri, at vit framhaldandi hava citt javnt og frískt lag í búskapinum. Ikki vökstur fyri vöksturin eina, men skapan av ágóða, sum fellur fleiri og fleiri í lut í einum javnari býti, enn vit kendu til frammanundan, og sum svarar til tað býti, av byrðum vit mugu áleggja hvørjum øðrum, so at enn fleiri sita lýggj undir føroyeskari lon í tryggari vitsku um, at tey eru og hava verið við til at virka fyri úrkomu sini og samselagsins og at tey framvegis eiga atstøður til at bjarga sær hana.

Skulu hesar atstøður vera, mugu vit politikkasar framvegis bøta og úthygga tey amboð, sum kunnu sığa okkum, nær broyting skal henda, og hvør hon skal vera, skal ikki mangt av tí, sum bygt er, fara fyri bakka, soleiðis at byrjast má á berum aftur. Landsstýrið vil vakið sylgja allari búskapargongdini og royna at gera karmin fyri føroyskum virksemi so ríman, at tað er so fjølláttað sum hugsast kann og so óheft av umstøðnum uttanfyri okkum, sum tað nú einaferð er gjörligt í eini verð, har rembingarnar í teim ymsu londunum, broytingarnar í búskapi teirra og

vinnumioguleikum teirra fara sum alduringar longur og longur út og lenda á strondunum hjá teimum, sum liggja langt undir sjónarringinum.

Skiparaksturin

Um ikki allir endar rökka saman innan skiparakstur, meti eg úrslitini í 1974 so fræg, at við teimum tillökum sett eru í verk og við teim ískoym og veðhaldum, vit framvegis koma at geva, skuldi meginparturin av flotanum borið boð í bý, tá bert verður hugsað um avleiðingarnar av broytingumum í rakstrarúrsliti orsakað av hækkandi útreiðslum og lægri prísum. Truplari verður um avmarkingar á veiðuleiðunum gera tað vónleyst at hugsa um at veiða tær nögdir, sum neyðugar eru syri lönandi og rationella vinnu.

Manningarpartarnir vuksu í 1974 innan allar veiðuhættir, vökturin var 1% hjá nótaskipunum til 84.000 kr. í meðallýru og 39% við línumskipum á ísfiskaveiðu, har meðallýran bleiv 53.000 kr. ímóti 38.000 kr. árið fyri. Trolarahýrurnar vuksu við 21%um til 60.000, hýrurnar við saltfisaklinubátum við 6% til 59.000, og meðallýrurnar við ídnaðarbátum voru 84.000 kr. ella umleið 25% hægri enn árið fyri.

Tilfarið, sum hesi úrslit byggja á, er kortini ikki so stórt, men eru tað somu skip, sammett eru, og bert slík sum voru í vinnu alt árið. Nokur av frægasta nótaskipunum eru ikki við, og kunnu tey broyta myndina til tað betra. Annars hava ikki öll skip givið inn roknskap. Hetta er spell, tí stöðuna, sum hon var framanundan prísfallinum, men aftaná at oljuprísirnir voru hækkaðir, er tað avgerandi neyðugt at hava sær fyri eyga, tá metast skal um hvussu langt mögulig tiltök sett í verk frá almennari síðu skulu rökka.

Hetta tilfar — sum tingmenn í dag hava fингið — sýnir kortini, at syri skipini, sum bera meginpartin av vaksandi útreiðslunum, er avlopið til rentur og avdrátt minkað síðan 1973, minsta fallið hava ídnaðarskipini við 8%um og största nótaskipini og saltfiskalínubátarnir við 38 og 33%um.. Talan er um eitt verri úrslit í krónum uppá ávikavist 25.000, 572.000 og 154.000 krónum. Harafturímóti hava línumskipini á ísfiskaveiðu og trolararnir munin störrri avlop enn árið fyri.

Neyðugt verður at kanna úrslitini hjá öllum flotanum, áðrenn endalig stöða verður tikan til á hvønn hátt stuðlast kann, ella um framdu tiltökini kunnu metast at dugna nóg væl.

Vinnusteðgurin í vár og prísgongdin í 1975 hava ikki bött stöðuna, heldur óvugt, tað boðar eitt ávist tal av umsóknunum um alment veðhald syri kreppulánum frá; hesar eru til gjølliga viðgerð í landsstýrinum og ymsum stovnum, samstundis sum arbeitt verður meira generelt við spurninginum syri allan flotan.

Tá stuðul verður veittur beinleiðis sum tilskot til veiðu ella á annan

hátt, er tað peningur goldin av skattaborgarnuum arbeitt verður við, og tá veðhald verða givin, er tað skattaborgaran, ein skuldbindur, tí hvílir á teim, sum umsita, at sýna stórstu ábyrgd í handfaringini av slíkum málum; hinvegin er vælferð skattaborgaranna so nær tengd at eini virkandi vinnu, at hetta ikki greinast sundur.

Landsstýrið hevur fyribils ta stöðu, at her mugu allar kreftir virka saman. Bankarnir, sum avgjört hava fyri neyðini, at vinnan gongur, mugu spenna seg fyri uttan at vænta almenna trygd fyri öllum, tí tá eru vit komnir ov langt út, skal bankavirksemi rekast ábyrgdarfrítt. Tann peningur, hitt almenna yvir skattalóggávuna gav útsetan við til einstaklingar og felög at konsolidera við, má nú koma at virka eftir æflan, men ivaleyst fer ikki at bera til at viðgera einstaklingin og partsreiðaran á sama hátt sum partafelagið, tí sum kunnugt er munur á, hvørjar inntókur her er avskrivað í, partur kemur heint frá vinnuni og partur frá øðrum virksemi.

Fleiri fórum verður óivað eisini neyðugt við ávísum almennum veðhaldum cina tíð.

Landsstýrið vil koma við metingum sínum til tingið öllum hesum viðvíkjandi nakað seinni í setuni, men kortini áðrenn avdráttirnir eiga at falla í heyst.

Landsstýrið umhugsar at leggja uppskot viðvíkjandi lögini um heimild til veðhald fyri kreppulánum fyri tingið astur.

Tá hesi viðurskifti og möguleikarnir fyri at vit noyðasti at fremja tiltök út um tað vanliga eru umrødd her, so er tað ikki fyri at boða frá nøkrum svartskygni innan saungonguna ella fyri at draga meira á luftina, men heldur tí hetta eru álvarssprungar, sum hvør tann, sum kennir ábyrgd fyri hesum samfélög og vinnumöguleikunum her, hugsar um og roynir at finna loysnir til. Landsstýrið er sannfört um, at vit hava eitt so sterkt samfélög, at orka er til at taka týðandi tók fyri at rógvva fram í betri tíðir. Men semja má eisini vera um, at henda almenna orka bert má nýtast, tá frægasta umhugsan er framd og bestu kanningarnar eru gjördar, og tá bert tá vit eru sannförd um, at stuðul munar. Vit skulu ikki hjálpa einstaklinginum fyri at forða, at ognir hansara fara fyri skeytti, men vit skulu hjálpa og verja tað virksemi, slíkar ognir kunnu skapa, vit skulu verja samfelagið og tað á síikan hátt, at fyri ta ábyrgd, vit hvør sær taka, mugu vit eisini eiga ávirkan, og tá ið ágóðin astur ókist okkara rímuliga part av honum.

Tað er ikki landsstýrið einsamalt, sum frammansfyri hómar bottar möguleikar fyri lönandi skiparakstri, tær mongu nýbyggingar boða um hetta,

men eisini tann ovurstóra peninganogd, menn og felög í løtuni nýta til at umhyggja, rationalisera og effektivisera skip síni, so tey hóska til broyttar umstøður, siga, at satanin av, at neyðugt er at gera stórar flögur, er óskerd, og at tað, sum fyrr er sagt; enn er galdandi, at tað er lítil vandi fyri, at fløguhugurin innan skipaðkið kovist í Føroyum.

Ídnaður

Tær broyttu umstøðurnar siga okkum kortini, at skal samfelagið sum heild mennast, ber ikki til at nýta alla orkuna innan eina vinnugrein, ein strongur gevur ikki tað nøklandi og hugtakandi spælið sum hin fiólin, sum kann geva allar teir tónar, ið finnast, tá ið dugandi leikari fær hana í hendi.

Sjeytiárini eru nú hálvrunnin, og nakað ávegis eru vit komin í strembanini at gera tey til útbyggingarskeiðið fyri ídnað.

I fjør voru nýttar 50 mill. kr. til ídnaðarbyggingar, og verða flögurnar íárl ikki lægri, og við hesum flögumøguleikum, lögting, statur og aðrir stovnar hava skapt, ber nú til at byggja upp ídnaðarfyrítókur.

Nógvir tættir eru tikenir upp og á fleiri plássum eru skaptir nýggir möguleikar og nýggj arbeiðspláss, men vit skilja væl, at nakað langt verður ímillum at menn taka til viðgerðar hugskot, sum liggja sjart frá tí vinnuvegi, sum tykist okkum so sjálvsagdur her. Tí eiger tað almenna framvegis at kýta seg við stuðli til øll hugskot, sum kunnu eiga lívsmøguleika.

Eg havi fyrr sagt, at vit eiga at kanna so nógvar möguleikar, vit orka, eisini um tað sýnir seg, at stórt tal av teim ongantið fáa líkindi at loysa seg, segði eisini, at tað tekur drúgva tíð at rökka fram til tey haldgóðu projektini, ein ídnaðarfraintíð kann byggjast á úti í øllum teim økjum, vit helst villja menna.

I øllum hesum tættum er útbúgvingin innan kanning og rakstur ein hin mest týðandi, og kanska hann, tað almenna kann dugna mest.

Nóvar ætlanir liggja fyri og verður drúgsört at nevna tær, men einum meginvansa, sum tykist vera komandi og verandi virkjum fyri, má bendast á, og er hann tørvurin á samskipan av fíggjarmøguleikunum og samskipan av hesum við möguleikum fyri rakstrarfíggjan.

Tað skerst ikki burtur, at ein av orsokunum til, at fóroysku fyrítóurnar ofta hvíla á veikum fóti, er tí rakstrarfíggjanin støðugt ikki liggur í tryggari legu. Landsstýrið hevur annars mett, at möguleikar áftu at verið hjá bankunum at greitt rakstrarfíggjanina, men soleiðis sum viðurskiftini tykjast at vera, verður tað neyðugt hjá landsstýrinum at fáa til vega eina gjølla metan av tørvinum og möguleikunum fyri rakstrarfíggjan av ídnaðarvirkseminum.

Marknaðarfulltrúin í Rom varð fluttur til Danmarkar at verða framleiðarum og útfluttningsfyrítökum okkara til hjálpar, og metir landsstýrið, hetta tiltak hevur roynst stak væl, m.a. við at skaptir eru möguleikar fyri at selja fyrr óroyndar vørur á m.a. danske marknaðinum, ynskjandi er bert at útflytarar okkara í storri mun hugsa um at laga framleiðsluna eftir möguleikum á nýggjum marknaðum.

Við teirri studningsveitan, ídnaðarfelagnum er veitt yvir figgjarlóginu, er eisini gingið ídnaðarsfyrítökum á móti. Tað skuldi haft týdning, at möguleiki er fyri ráðgeving í ymsum spurningum bæði í Føroyum og úteftir.

Leggjast skal kortini afturat, at landsstýrinum er púra greitt, at til tess at skapa eitt alternativ til möguligar avmarkingar í veiðumöguleikum og til tess at viðgera heimaveiðu okkara munandi meira, er samanumtikið enn ikki rættuliga gongdin komin á innan ídnaðarúthyggingina, og verður tí settningurin framyvir at økja.

Landbúnaðurin

Landsstýrið metir, at landbúnaðurin eיגur at gerast ein meira týðandi tattur í samfagnum, ikki minst sum liður í einum miðvísum bygdamenningsarpolitikki; tí verður dentur lagdur á at úthygga ta samvinnu millum almennu umsitingina og stovnarnar innan landbúnaðarøkið, sum umrødd er í samgonguskjalimum.

Ymsir landbúnaðarstovnar hava saman við Føroya bóna- og búnaðarfelag heitt á landsstýrið um at loysa spurningin um búnaðarúthúgviningina (búnaðarskúla) og at úthygga royndarstarvssemið. Vist verður til, at hetta kann gerast undir einum.

Landsstýrið er samt um, at eisini innan búnaðarøkið er fakligur kumiðeiki ein av høvuðsfortreytunum fyrí framburði, og vil tí virka syri bøttum útbúgviningarmöguleikum og vil geva tinginum tilmæli hesum viðvíkjandi.

Ein høvuðstreytin syri at landbúnaðarframleiðslan kann umsetast fyrí lønandi prisir er, at søluviðurskiftini verða betur skipaði enn verið hevur, og vil landsstýrið stuðla tiltökum, sum bera á hetta bordið.

Landsstýrið vil virka syri, at hóskandi búnaðarjørð ikki liggar ónýtt, men verður í nýtslu hjá jarðarbrúkarum á staðnum, herundir verða tiltök at umhugsa, sum eisini tryggja, at uttanbíggajørðin gevur tað av sær, sum hon kann bera.

Peningaviðurskifti, prís-, lenor- og skattamál

Nevndi, at umheimurin í nökur ár hevur sýnt okkum tað álit at læna okkum munandi pening til ílögur. Seinasta árið eru ikki tики so nógv lán uttanlanda, íf rentan hevur verið nakað høg, her eru tó tey mongu skipalánini í Noregi, Týsklandi, Hálandi og Onglandi undantíkin -- men nú rentan er farin at lækka aftur, samráðist landsstýrið um at taka upp eitt uttanlanda lán uppá 50-75 mill. kr. til ynniska fíggjing. Vega- og bergholsbyggingin, skipabyggingin, ídnaðarúþbyggingin, flogvallabyggingin og möguliga elmegisúþbyggingin eru tey øki, hugsað verður um við hesum láni. Onnur øki, har tingið hevur givið heimildir, verður eisini arbeitt við, men slík lán skulu takast í hóskandi stoddum so við og við.

Telefonverkið hevur júst tikið tvey uttanlandalán við landskassaveð-haldi og hevur harvið fyribils nýtt heimildir sínar.

Samskipan av færoyska eftirspurninginum eftir útlendskum peningi tykist neyðug, nú kommunurnar og felög hvør í sínum lagi, vegna tørvandi likviditet hjá færoyskum peningastovnum, sökja sær lán uttanlanda. Her kemur tann landsbanki, sum samgongan er samd um at stovnseta, inn í myndina. Eg meti henda stýringsmøguleika avgjørt tørvandi og vil arbeidið við honum verða framskundað.

Nevnast kann at samráðingar eisini eru við ríkissstýrið um at leingja til-skrivingarskeiðið fyri 60-millónagrunnin við 5 árum afturat; príshækkanir hava skert orkuna hjá ílögugrunninum, og heldur landsstýrið tí ikki, at afturgjaldingarnar einsamallar fylla tørin fram til 1980; í hesum døgum verður ílögutørvurin tí nágreniliga kannaður.

Arbeitt verður eisini við at gera samansettingina av stýri grunnsins meira tíðarhóskandi.

Sum fráboðað í samgonguskjalinum vildi samgongan fremja eina nýggja prístalsviðgerð av lónum, og 1. juli kom skipanin við prístalsgrundarlagnum í gildi, og fáa nú allir lenorhólkar somu samsýning í krónutali fyri prístalshækking.

Nevnd er skipað at koma við uppskoti til tingið um eina tíðarhóskandi og effektiva príslóggávu.

Arbeiðssleðgurin í vár í samband við lenor- og sáttmálasamráðingarnar gjördist tibetur ikki so fevnandi sum onkuntið áður, og er nú útlit fyri arbeiðsfríði í tvey ár; hetta hevur ómetalligan týdning fyri möguleikar okkara at vinna á búskaparligum trupulleikum.

Útróðrarmenn lögdu bátar sínar sum mótmæli móti lækkandi prísum; landsstýrið kundi ikki, sum umstøðurnar vóru, samankalla tingið, men helt at nýggja studningslóggávan mætti royna seg. Tað er framvegis hugsan míni, at hon er ein verunligur bæti fyri útróðrarvinnuna, og at semja í meira mun er um hetta nú, enn í døgumum, tá hon skuldi koma í gildi. Tibetur er allur heimaflotin nú í vinnu aftur.

Landingarbannið lærði okkum, at ikki er nóg mikið at gera nágælinilgar kanningar av støðuni hjá vinnuni og síðan royna at fáa samsvar millum orku landskassans og tørvin hjá skipunum, neyðugt er eins væl at gera eitt upplýsingarárbeidi viðvíkjandi hvussu langt hjálpartiltökini rökka.

Annars vátta allar hendingarnar tú, at tað, sum landsstýrið á ólavssøku 1972 segði um stýring av flögumum í før til heimaútróðurin, var beint. Men tásitandi landsstýri fekk ongantíð heimild at fremja hesa stýring, men at tað framyvir verður neyðugt at økja veiðuevnini hjá heimaflotnum er í dag valla tvídráttur um.

Samgongan hevur sagt seg sinnaða at broyta skatta- og avskrivingarlóginu; arbeitt verður við hesum, og koma nøkur uppskot til broytingar til tingið í heyst, soleiðis at tær kunnu fáa virkan við næstu álikning.

Samferðslumál

Settningur samgongunnar innan samferðsluokið er stórus og krevjandi, tó halda vit, at longu eru týðandi broytingar hendar.

Virksemið innan vega- og havnabygging er gjølla lýst í uppsetingini niðanfyri:

Nýggir vegir, sum eru í gerð:

Suðuroy: Vegurin úr Vági um Porkeri til Hovs er komin slakar 6 km ávegis og verður væntandi liðugur í 1977.

Sandoy: Her verður arbeitt uppá Vegin Skopun-Sand.

Vágur: Vegurin Sandavág-Háls er mest sum liðugur.

Streymoy: Vegurin úr Hoyvík um Hvítanes inn á Sund er í gerð og kann væntandi koyrast inn á Sund til heystar, men heilt liðugur verður hann ikki fyrr enn í 1979.

Vegurin um Kollafjørð er liðugur og væntar bert endaliga asfaltering. Omankoyringin til Kvívíkar er liðug.

Tunnilgerðin aftanfyri Leynaklivar er byrjað og verður væntandi liðug í 1977.

Av vegasambandinum eftir Oyruni millum Hvalvík og Streymnes eru tvær brúgvær gjördar og nakað av grótfylluni er lagt út. Byrjað verður astur uppá hetta til heystar. Vegurin um Streymnes verður væntandi liðugur um ein mánaða.

Eysturoy: Vegasambandið Sundalagið-Fjarðadal er í gerð. Tunnlin er gjøgnumsprongdur, og tað er koyrandi báðu megin frá til tunnilin. Tunnill og sambindingarvegur verða væntandi liðug um eitt ár.

Áboturnar til Eiðisvegin halda áfram.

Elduvíkarvegurin er mest sum liðugur. Eftir er nakað av liðugtgerð og asfaltering.

Vegurin um Saltnes er í gerð og verður væntandi liðugur næsta ár.

Vegurin Gøtueiði til Gøtugjógv verður væntandi liðugur næsta ár. Brúgv er í gerð um Gøtugjógv.

Norðuroyggjar: Á Kallsøyini verður arbeitt uppá vegasamband millum Húsar og Mikladals.

Byrgingin um Hvannasund er mest sum liðug og verður sambandið um sundið við vegum væntandi liðugt í 1976, síðani er ætlanin at høta um vegin frá Hvannasundi til Viðareiðis.

Í Fugloy verður arbeitt uppá vegasamband millum Hattarvíkar og Kirkju.

Asfaltering:

Í Suðuroy er nýggi vegurin asfalteraður úr Vági til omanfyri Porkeri. Harafturat er o.u. helvtin av vegnum millum Lopra og Sumba asfalteraður.

Á Sandi er asfalterað frá meginskúlanum til Sands bygd og yvir til Traðir.

Í Vágum er asfalterað nakað av vegnum úr Sandavági niðan á Háls.

Á Streymoynni er asfalterað úr Havnardali til Velbastaðar og partur av strekkinum úr Langasandi til Vikar.

Í Eysturoy er asfalterað nakað á Eiðisvegnum, millum Oyndarfjørð og Hellurnar og partur av Æðuvíkarvegnum.

Asfaltningastøð er í gerð í Hósvík og verður væntandi liðug komandi ár.

Havnir og lendingar v.m.

Suðuroy: Í Sumba er liðugtgjörd verja av bakknum undir bygdini (kirkjugarðinum).

Í Viðarbyrgi verður arbeitt uppá styrking av vegnum til lendingina.

Í Vági er arbeidið at víðka um havnarlagið á Tjørn liðugt; tað eru koyrdir 60.000 m³ av gróti út.

Á Tvøroyri er víðkanin av havnarlagnum til flakavirkið liðugt, og arbeitt verður uppá dýping av hylinum; hetta verður liðugt í ár.

Sandoy: Á Sandi er útbyggingin av havnini um at vera liðug.

Í Skopun verður útbyggingin av havnini liðug í oktober 1975.

Í Skálavík er í gerð leingjan (10 m) av pierinum, og verður hetta liðugt í september-oktober í ár.

Vágarnar: Í Sandavági verður arbeitt uppá víðkan av bátahylinum, liðugt í oktober í ár.

Viðvíkjandi útbygging av Miðvágs havn eru modelroyndir í gongd.

Í Sørvági er í gerð 75 m bryggja, verður væntandi liðug í mai 1976.

Í Gásadali eru ábóturnar á lendingina um at vera lidnar.

Streymoy: Í Haldórvík er arbeidið við at leingja fræbrúnna og gera spunsveggjapier um at byrja, verður væntandi liðugt í januar 1976.

Nólsoy: Grótkastið er liðugt, og arbeitt verður uppá 10 m leining av bryggjuni, verður væntandi liðugt í august í ár.

Eysturoy: Í Svínáum er 22 m leining av lendibrúnni liðugt.

Á Oyri verður í august í ár byrjað uppá havnarékið og 30 m leining av atlögusíðu. Væntast at vera liðugt í januar 1976.

Á Strondum verður í heyst byrjað gerð av 50 m spunsveggjabryggju sunnan fyri Hulkin.

Á Skála verður til heystar farið undir gerð av 120 m grótkasti til aldverju.

A Toftum er ein kista sett afturat pierinum við ferjuleguna og grótkast er gjört sunnanfyri.

Viðvíkjandi grótkasti til verjugarð í Norðagøtu eru modelroyndir í gongd.

Í Lamba eru gjördar ábótur á lendingina -- brimskaði.

Í Lorvík verður til heystar farið undir bátahyl sunnan fyri ferjuleguna.

Í Fuglafirði er spunsveggjakai í gerð, verður væntandi liðug í september 1975.

Norðoyggjar: Í Klaksvík er í gerð 115 m bryggja á Kósini, verður væntandi liðug í mai 1976.

Eisini eru gjördar ábótur á gamla pierin.

Í Hvannasundi er gjördur bátahylur norðan fyri byrgingina við stuttum atlögupieri. Samstundis verður kannað, hvussu siglingarmöguleikarnir ígjögnum sundið kunnu varðveitast.

Við Svínøyareiðið er 7 m leining av lendingini í gerð, verður liðugt í august 1975.

I Fugloy verður bøtt um atkomuviðurskiftini í Skarðsvík, verður væntandi liðugt í august 1975.

Arbeitt er díugliga við at fáa bestu stýringina á hesa miklu bygging og hana, sum afturat kemur, og metir landsstýrið, at her er um at vera rokkið á mál.

Strandferðslan er stovnur, sum tykist hava ein hin mesta áhuga millum manna, hugsi at øll kunnu ásanna, at har eru so stórar broytingar hendar og slik framstig gjørd, at tað er undrunnarvert, at hefta — tá sjálvt keypið av nýggja Smyrli er undantikið — hevur kunna verið framt uttan stórvegis útreiðsluhækking.

Smyril tykist hava singið ta lagnu, at hann er vorðin eitt av høvuðstjæk evnum í Føroyum; tað kennist løgið, at ein slík iløga skal fáa øðrvísi viðgerð enn allar tær mongu á sama øki.

Landsstýrið metti keypið neyðugt at vera, skuldi eitt meginøki í Føroyum ikki setast so langt aftur um onnur, at tað var ábyrgdarleyst. Hartil loysti keypið tørvin fyri betri sambandi sjóvegis til útlond.

Ahugin tykist vera so stórur fyri hesum fari, at neyðugt er at siga eitt sindur frá úrslitunum.

Tibetur tykist raksturin í løtuni at roynast betri enn tær metingar, landsstýrið legði fram í samband við uppskotið um keyp av «Molsinum», og sum mangur helt vera ov bjartskygðar. Nakra endaliga støðu viðvíkjandi inntökum og útreiðslum aftaná rakstur í $1\frac{1}{2}$ mánaða ber ikki til at geva, men sigast kann, at uttanlanda tykist ferðafólkkatalið at gerast nærum tvær ferðir tað, mett var, og í siglingini innanoyggja sær út til, at fyrsta mánaðin eru flutt tvær ferðir so mong millum Suðuroy og Havnina sum seinasta ár. Tá eru byrjunartrupulleikarnir ikki loystir, og siglingin til Klaksvíkar ikki byrjað, hon opnar sum kunnugt nýggjar möguleikar fyri heinleiðis sambandi millum Norðuroyggjar og Suðuroy.

Av teim, sum skipið hava nýtt uttanlands, eru umleið 70% føroyingar, hesir vildu óivað ferðast kortini, men fór sum var allur peningurin av landinum, so fyri landshúsarhald okkara má hetta hava týdning, at tey nú ferðast á föroyskum kjøli.

Røddir hava verið frammi um at hallið av uttanlandaferðunum er fíggjað við príshækkan innlendis, og at norðmenn og íslendingar fáa ágóða av hesum. Príshækkingin á ferðaseðlum kom sjálvandi bert í pris-talið herfyri vaks so nögv, men hækkingin var minni enn prísvøksturin annars. Hartil kemur at uttanlandaferðirnar tykjast eftir øllum at døma at geva rakstraravlop, so her er eingin föroysk fíggjan av stuttleikaferðum útlendinga.

Telefonverksúthyggjingin gongur eftir ætlan, og verður automatiseringin liðug einaferð í 1977. Meginuppgávan verður tá at byggja nýggja stöð í Tórshavn, so biðtíðin kann styttast; tá hefta er framt kann sigast, at einki land er fremri í telefonservice.

Postverkið: Tað fyrircikandi arbeiði til yvirtóku av postverkinum er í gongd. Landsstýrið hevur haft samráðingar við ríkisstjórnina um yvirtokuna, og semja er um, at postverkið eигur at koma á fóroyskar hendur 1. apríl næsta ár. Tekniskir spurningar í sambandi við yvirtökuna verða viðgjørdir undir samráðingum seinni í ár millum landsstýrið og danska post- og telegrafverkið.

Tey fyrstu fóroysku frímerkini koma í januar í ár, og ætlanin er, at ein nýggj røð av frímerkjum skal koma í samband við, at postverkið verður yvirtikið.

Flogvallarleingingina væntaðu vit at fara undir í heyst, og fördi landsstýrið hæði seinasta heyst og í vár samráðingar við stjórnina um handan spurning. Tíverri verður henda ætlan nú seinkað nakað. Loftferðslumynndugleikarnir sögdu fyri viku síðani frá, at teimum enn tørvar $\frac{1}{2}$ ár til kanningar av hvørji innflúgvangartól kunnu nýtast í Vágum. Fyrrenn hetta er avgjört ber ikki til at taka stöðu til, hvønn veg vøllurin skal leingjast; henda harmuliga seinking her í sær, at ikki sleppst undir arbeiðið fyrr enn einaferð í 1976.

Orkumál

Landsstýrið er sannfört um at neyðugt verður at úthygga vatnorkuna, vit eiga, men samstundis vita vit, at íløguútreiðslur innan slika úthygging eru so ovurhonds stórar. Neyðugt verður tí at fáa til vega fíggjing av heilt øðrum slag enn hana, vit vanliga kenna.

Eisini tekur landsstýrið undir við hugsanum um, at vindmegismöguleikarnir mugu kannast gjølla.

Landsstýrið er hugað fyri, at nakað av tí peningi, avsettur er til sekunder elverk, og sum nú SEV hevur upptíkið alla streymiveiting, ikki verður nýttur til hetta, skal fíggja neyðugt kanningararheiði innan hesar tættir.

Almannamál

Sagt hevur verið av öllum flokkum, at vit eiga at liggja á sama stöði í veitan av sosialum tryggleika, sum norðurlondini annars. At tað síðani eru lógarviðurskiftini í Danmark, ið vit serliga hava skeitt eftir, er ikki meira enn sjálvsgat, tí okkara viðurskifti eru ikki minst í sosialum lóggávuspurningum nær tengd teim donsku.

Landsstýrið hevur á fleiri ókjum kent tað sum sína skyldu at kanna tørvin syri broytingum í okkara lóggávu og kemur eisini í komandi tingsetu við broytingaruppskotum.

Tað fer fram byggjan av ellis- og røktarheimi á Tvøroyri, henda byggjing væntast liðug í komandi ári, samstundis sum fyrireikingar verða framdar til líknandi heim í Klaksvík. Í hesum fórum verður bygt soleiðis at felags hiti, kókur og vask verður við sjúkrahúsið á staðnum.

Slík heim saman við heimahjálpini, sum er undir stöðugari úthygging, og sum røkkur flestum bygdum í Føroyum, geva hollan stuðul til teir av okkara medborgarum, sum ilt hava við at klára seg sjálvir.

Ellisheimið í Havn verður útbygt, og ætlingin um ellis- og røktarheim í Eysturoynni er framvegis undir fyrireiking.

Millum teir mongu tættir, sum eru uppií sosialu lóggávu okkara, hevur fíggjarliga stöðan hjá einkjunum altið haft áhuga tingsins. Landsstýrið ásannar, at einkjunum tørva betri fíggjarliga trygd, bæði tá talan er um at linka um treytirnar syri at kunna fáa einkjupensjón og í spurninginum at hækka sjálva einkjupensjónina. Landsstýrið heldur, at tilsk broyting eigur at vera framd sum broyting í einkjupensjónsreglunum í forsorgarlögini -- og er tað tí úrsliðið av samráðingum millum ríkissýrið og landsstýrið, sum avger, nær slík broyting kann fremjast.

Hækkanin av pensjónsgjöldunum til fólkapensjónistar og avlamisfólk bleiv samtykt av fólkatinginum; útgjaldingina hevur tað av tekniskum orsökum ikki verið möguligt at fáa í lag fyrr enn í september, men verður gjaldið tá fyri mánaðarnar aftaná 1. apríl.

Yvirtókan av umsitingini av almannamálum — sosialmálum — sum nú liggja undir Almannastovuni, ber í sær möguleikar syri stórra samskipan av ymsum slag.

T.d. eru fyrireikingarnar til broytan av andsveikaumsitingini komnar væl áleiðis, soleiðis at almannastovan — saman við øðrum — rifkisins vegna hevur umsitingina av andsveikaforsorgini. Føroyar verða sostatt eitt sjálvstöðugt øki undir Statens Åndsvageforsorg og ikki sum nú partur av Rødbygård-økinum.

Sum eina serliga umsitingarliga syriskipan hevur landsstýrið í hyggju at skapa möguleikar, soleiðis at hjálp kann veitast eldri og avlamisfólk, sum hava serliga tungar byrðar av húsaútreiðslum. Aðlanin er, at pen-

sjonistar -- har serligur tørvur er á -- kunnu fáa eina viðbót undir ávisum treytum til at taka við slíkum útreiðslum.

Skúlin fyri brekaði, handaliga ella andaliga -- sonevndi Specialskúlin — verður tикиn í brúk cinaferð móti vári aftur. Tá hetta er hent, kann av røttum sigast, at ein munandi bæti er gjørdur við tí i hyggju at lætta um og fremja unsorganina av teimum, sum minst formáa sær.

Útbyggingin av statshospitalinum, sum hevur verið umrødd fyrr á Ólavssøku, er nú komin í fasta legu, og liggur til stöðutakan fullfiggjað ætlan um bygging av tveimum deildum ætlað til 48 andsveik. Kostnaðurin verður ætlaður til 12 mill. kr.

Uppí hetta mál er tengdur spurningurin um umlegging av rakstrinum av statshospitalinum.

Tað er sum kunnugt staturin (inntil nú undir leiðslu av Direktoratet for Statshospitalerne), sum hevur haft umsitingina av hesum sjúkrahúsi. Í Danmark verða statssjúkrahúsini 1. apríl 1976 lögð beinleiðis um leiðslu amtskommunanna, og verður tá Direktoratet for Statshospitalerne niðurlagt frá 1. apríl 1977. Ríkisstýrið hevur tí sagt landsstýrinum frá hesum, og undir samráðingum í vár var mælt til, at sjúkrahúsini øll koma undir fóroyska leiðslu. Ætlanin er kortini framvegis, at staturin rindar kostnaðin av rakstri statshospitalsins.

Landsstýrið hevur liggjandi uppskot til nýggja sjúkrahúslóggávu; í hesari tingsetu verður uppskot lagt fyri tingið í hesum máli. Tað er ætlað við hesum uppskoti at gera verandi sjúkrahúslóggávu meira tíðarhóskandi.

Mentunnarmál

A Fróðskaparsestrinum er á fyrsta sinni tikið eitt árs prógv í fóroyiskum. Nýggjur flokkur byrjar aftaná summarfrítíðina. Ætlanin er, so skjótt sum umstøður eru til tað, at hava tvey ára próvnám í hesi lærugrein.

Støðisútbúgvingin, ið er tvey ára nám, starvast við 13 næmingum. Ein vissur ivi hevur verið um innihaldið í hesi útbúgving, og eru ymsar nevndir settar at koma við tilmæli til setursráðið og landsstýrið. Hetta arheiði verður liðugt til heystar, og kemur fáa støðisútbúgvingin í fasta legu.

Nýtt landsbókasavn verður detailprojekterað, og verður síðani farið undir at byggja. Verandi landsbókasavnsbygningur verður so helst nýttur til fornminnissavn. Umhugsað verður at fáa eina meira tíðarhóskandi bókasavnsskipan.

Nýggja heilsufrøðiliga starvsstovan er byrjað at starva, og kann hetta roknast sum stórt framstig, millum annað at tryggja at fóroysk framleiðsla heilsufrøðiliga er fyrsta flokks. Í húsi starvsstovunnar hevur lands-

skjalasavnið fингið nýmótans høli, og harumfram er stórt fundarhøli til fyrilestrar og annað.

Farið er undir fyrireikingar at byggja nýtt útvarpshús, og kann detailprojekteringin væntast at vera liðug í hesum árinum. Ætlanin er at leingja senditíð útvarpsins við meira fjølbroyttum innihaldi. Ætlanin er eisini at byggja fleiri FM-støðir, so hoyrilikindini gerast betri.

Teknisku möguleikarnir fyrir at seta á stovn sjónvarp eru kannaðir, og hevur landsstýrið fyrir stuttum fингið álit í hesum máli.

Skúlamál

Tað henda og fara at henda rættuliga stórar broytingar og útbyggingar innan skúlaskapin í Føroyum í næstum. Sum er liggur umsitingin av skúlanum hjá fleiri stovnum. T.d. verður fólkaskúlin umsitin av háskúlastjórnini, sjómannskúlarnir og studentaskúlin liggja beinleiðis undir landsstýrinum, meðan aðrir skúlar hoyra beinleiðis undir statinum.

Sum kunngjört í samgonguskjalimum er ætlanin at yvirtaka umsitingina av øllum skúlanum, soleiðis at allir skúlar i landinum - - utan mun til um tað er landskassi ella ríkiskassi, sum bera útreiðslurnar -- koma at hoyra undir landsstýrið umsitingarliga. Landsstýrið roknar við at byrja samráðingar við ríkisstýrið um yvirtökuna til heystar og miðað verður ímóti at fáa yvirtökuna framda í komandi ári.

Útbyggingin av skúlanum kann væntast at vera kostnaðarmikil tey komandi árini. Broytingar og víðkanir í sjálvum strukturinum føra við sær, at tørvurin á hygningum verður vaksandi, og tað verður neyðugt at seta stórra peningahæddir av á fíggjarlögini enn nú. Trýstið á landskassan fyrir at fáa studning til skúlabygging er stórt, og tað má ásannast, at kommunurnar mangan missa ein ov stóran part av studninginum burtur í rentu, av tí at ladskassans partur verður goldin so seint og yvir so langa tíð. Tað bøtist bert um hetta við at seta meira pening av á fíggjarlögini til hesi mál.

Í løtuni kann ikki sigast við vissu, hvussu fólkaskúli okkara fer at síggja út um nøkur ár, men roknast kann við, at verandi realskúlin fellur burtur, og at vit í staðin fáa ein cindarskúla. Somuleiðis koma týðandi umleggingar at henda innan yrkisskúlarnar. Í báðum hesum fórum finst væl av tilfari, sum landsstýri og lögting kunnu arbeida víðari út frá.

Landsstýrið er av teirri áskoðan, at dentur eigur at verða lagdur á at desentralisera skúlaskapin. Børn, sum hava skúlaskyldu, eiga rætt til skúlagongd á heimistaðnum. Somuleiðis metir landsstýrið, at tað er mennandi fyrir samfлагið sum heild, at aðrir skúlar enn fólkaskúlin verða bygdir ymsastaðni í landinum og ikki bert á einum stað. M.a. út frá hesum

sjónarmiði eru HF-skúlar stovnaðir á trimum plássum, í Norðoyum, Havnini og Suðuroy.

Tilgongdin av næmingum á studentaskúlamum er framvegis stórvægi, og tað verður neyðugt áðrenn langt umliður at taka støðu til, um skúlin skal útbyggjast, ella um aðrar leiðir skulu gangast. Landsstýrið er í lotuni mest hugað fyri at útbyggja í øðrum plássum enn í Hoydølum.

Studentaskúlin er ein feroyskur skúli á tann hátt, at landskassini ber allar útreiðslurnar, men tann pedagogiska ábyrgdin hevur ligið hjá Direktoratet for Gymnasieskoler og HF. Orsókin til hetta er, at landsstýrið hevur ynskt at hava trygd fyri, at tey prógv, sum studentaskúlin í Føroyum gevur, kunnu nýtast til viðariútbúgving í øðrum londum. Landsstýrið hevur kortini nú avgjört at fáa kannað, um tað er möguligt at leggja ta pedagogisku ábyrgðina undir landsstýrið, utan at hetta nervar möguleikarnar hjá næmingum at koma inn á hægri lærustovnar aðrastaðni. Miðað verður ímóti at hava henda spurning greiddan innan eitt ár.

Bygdamenning

Landsstýrisins politikkur í ídnaðarþyggimálum, landbúnaðarmálum og skúlamálum og viðvíkjandi almennum initiativi í vinnulívsútþyggingu miðar allur ímóti at fremja eina verunliga bygdamenning.

Tað vil árini framkvæmir verða av stórra týdningi at fremja eina storri spjaðing í vinnumögulekunum. Almennu arbeiðini, sum í seinastuni hava minkað arbeiðsloysi á bygd, fjara cinaferð, og tá er tað av týdningi, at vit hava bygt so mikið, at vit líhvussu er framleiða til egnan marknað, har ikki líkindi eru fyri eksportframleiðslu, og annars har líkindini eru frægari hava upphyggt týðandi vinnur asturat høvuðsvinnuni.

Veiðurættindi — Viðskiftið við útlond

I røðuni í fjør segði eg, at teir nú voru farnir at býta havið nærum á sama hátt, sum jørðin var býtt frammundan.

Har tað fyri 5 árum síðani var frítt at veiða er í dag avmarkað, ella kvoterað sum teir siga.

Nærum ongin stovnur er undantíkin hesi kvotering og nærum ongar leiðir. Av teim, vit troyta, eru leiðirnar við Eysturgronland og Rockall tær einastu, har óavmarkað veiða enn er loyvd, og av fiskastovnum eru bert brislinga-, makrel-, hvítungsbróður- og svartkjastaðstovnarnir undantíknir umframt svartkalva- og rækjuveiðan í Grønlandi.

Vit vita, at lond vilja hava hesar undir avmarkingar eisini, og vit hava kent, at eitthvort land her uppundir havrættarslevnuna roynir at seta seg best fyri, áðrenn endaliga býtið fer fram.

Útlit okkara er tí, at vit av politiskum og umsitingarligum orsokum, ella tí veiðuorkan og skipatalið er blivið so stórt, at stovnar veruliga eru í vanda, hava fingið fyrisett júst hvat veiðast kann á ymsum leiðum ella av ymsum stovnum.

Hetta eru tær treytir, vit skulu laga okkara flögupolitikk eftir, og tær treytir, vit skulu stýra okkara fiskivinnu eftir komandi ár.

Hesar kunnu so astur verða broyttar av teim tiltökum, strandalondini seta í verk fyrir at tryggja sær mest möguligt öki í egnum sjógví.

Vit vita í dag, at veiðumöguleikar okkara á fjarleiðum geva möguleika at veiða umleið eini 35.000 tons av rundum fiski, 12-15.000 tons av reyðum og nakað av lodnu, at nærru leiðirnar við Ísland, í Norðsjónum og við Rockall kunnu geva um 25.000 tons av rundum, 20.000 av sild og frítt til brisling, makrel og ídnaðarfisk, og at nærlleiðirnar undir Føroyum so við og við kunnu geva eini 80.000 tons av rundum og nakað av svarfkafti, makreli, brislingi o.t.

Tað fer tí framyvir at vera neyðugt at stýra flögunum og at stýra fiskiskapinum. Vit vita, at longu næsta ár fara skipini at veiða undir teim treytum, at tey skulu hava veiðuloyvi hvort sær, skulu lata seg kanna av útlendskum ansingarskipum, skulu uppgöva veiðu aðruhvørja viku og mugu ikki fiska meir enn loyvt tonsatal.

Vit koma tí í tað stöðu, at vit fyrst skulu rokna út, hvørji før vit hava brúk fyrri til at troyta tær loyvdu kvotur og síðan skulu stýra fiskivinnuni so, at hesar verða veiddar, tí tað vil vera torfört framyvir at kanna sær kvotur, um ikki vílast kann á, at tær framanundan vóru nýttar; hetta hava vit lært av öllum teim samráðingum, vit hava luttikið í í internationalu samtökunum ICNAF og NEAFC og av teim mongu bi- og multilateralu — tveggja ella fleirlanda — samráðingum, vit hava luttikið í.

Framyvir koma vit at troyta tær kvotur okkum verða tillutaðar, framyvir koma vit at stýra gongdini í fiskiskapinum, og framyvir koma vit at hava eyguni við, nær onnur lond koma at kanna sær meira öki.

Vit mugu illeggja í før, sum hava alternativar möguleikar, ella sum kunnu byggjast um, og vit mugu illeggja í viðgerð av minkandi nøgd, so hon í virði veksur og vegar uppímóti astur, vit mugu góðska veiðu okkara, so hon gevur meira, og vit mugu finna nýggjar framleiðsluhættir og marknaðir og söluvegir.

I lötni er sambantikið bert talan um veruligan niðurskurð av sildaveiðuni, meðan hini loyvini samanlagt skuldu givið somu úrkому sum fyrr, um stýringin gerst røtt. Hesa fremja vit, samstundis sum vit eru á varðhaldi viðvíkjandi broytingum av fiskimarksútflytingum.

Vit kendu hesa stöðu cina tíð, og samgongan hefur sær tí í fyrisettningi sínum — samgonguskjalinum — hesar fyrirtreytir fyrir eyga.

Har verður um fiskimarksspurningar sagt:

«Í samljóði við alheims framtökuna í havrættarmálum verður í 4 ára skeiðinum virkað fyri, at føroyingar súa storrri vald á egnum grunnum, herundir at stevnt verður ímóti fiskimarksútflyting í tráð við ta útflyting, ið aðrir fremja.

I havrættarsamráðingum verður tikið undir við hugtakinum um 200 fjórðinga búskaparligt øki, men ásannandi, at okkara grunnar við núverandi veiðuflota og fiskavirkjum í løtuni ikki nøkta veiðutørvi føroyinga, verður á altjóða stigi virkað fyri, at lond í slikari serstoðu sum Føroyar framvegis eiga framfhjárættindi til veiðu á teimum búskaparligu økjum hjá londum, sum eru betri fyri, hvat vinnumöguleikum viðvíkur.

Føroyingar taka beinleiðis lut í øllum samráðingum í fiskivinnu- og havrættarmálum.

Verða fiskirættindi okkara munandi skerd orsakað av einvísum tiltokum á leiðum, har nú føroyingar vanliga royna, herundir á Norðsjóarleiðunum, tekur samgongan slikar avleiðingar av hesum, at Føroyar ikki verða eftirbátur í fiskimarksútflytingum.»

Tað er neyðugt við breiðastu semju innan- sum uttantings um hesa leið, og meti eg, at í dag kann sigast, at henda semja er fingin í flag, so eisini andstøðan stuðlar í hesum lívsmáli tjóðarinnar.